

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars tertia, hoc est:
Tractatio evangeliorum tam dominicalium, quam
festivalium, ad recte se sub variis tentationum generibus
gerendum, disposita**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-126133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126133)

beamus, & verbum Dei in cordibus nostris fructum edat. Nulla enim conventio Christo est ad Belial, 2. Cor. 6. v. 15.

In prælecto Evangelio, semen verbi divini tertia ex parte perire audimus, in illis, qui non sedulo vigilant, sed infernalibus volucris connivent, ut aut semen plane devorent, aut fructificationem ejus impediunt.

Videbimus nos pro instituti ratione

- I. Triplicem Querelam.
- II. Triplicem Medelam.
- III. Triplicem Cautelam.

J. J.

Exegetis.

DE Regum & mortalium Sapientissimo Salomone refertur, quod disputaverit super lignis à Cedro, quæ est in Libano, usque ad Hyssopum, quæ egreditur de pariete: & disseruerit de jumentis & volucris, & reptilibus & piscibus, 1. Reg. 4. vers. 33.

Id multo magis de cœlesti Salomone Christo Jesu adseverare possumus, in quod omnes Thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi, Col. 2. v. 3. multas enim profecto elegantes Parabolæ ille ex natura desumfit, in quibus simplicioribus mysteria Regni Dei dilucide explicuit, sicut & tota natura nihil aliud est, quam *manifestatio* agnitionis Dei, ut Basilii scribit, non abluens ab Apostolo, qui & ipse scribit, quod invisibilia Dei à creatione mundi, per ea, quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur: semper ita quoque ejus potentia & divinitas, Rom. 1. v. 20.

Exemplum proponitur in prælecta Pe-

ricope, ubi Servator de seminante concionatur, ejusque semine, intelligit vero eo verbum Dei. Semen inquiens, est verbum Dei. Quod autem in bonam terram: hi sunt, qui in corde bono & sincero audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientiâ.

Querela respicit

I. *Ministerii picturam*, quod hic nobis in idea seminantis proponitur. Sicut enim seminator mane & vesperi, hyeme & æstate omnes nervos intendere cogitur, si emolumentum ex agricultura capere velit: Mane semina semen tuum, & vespere ne cesset manus tua, quia nescis, quid magis oriatur, hoc aut illud, & si utrumque simul, melius erit, Eccl. 11. v. 6.

Ira & verbi Praecones operam dent oportet, ut attendant sibi ipsi, & universo gregi, in quo eos Spiritus sanctus posuit Episcopos, pascere Ecclesiam Dei, quam acquisivit proprio sanguine, Act. 20. v. 28. ita ut cum Paulo non cessent inter diu & nocte operarium inconfusibilem se exhibere Deo, 2. Tim. 2. v. 15. Hoc res ipsa ita requirit. Non enim Deus in vinea sua otiosos ferre potest, sed talibus delectatur, qui pondus & æstus diei portare non recusant, Matth. 20. v. 12.

2. Sicuti seminator justum tempus observare tenetur, quod Deus cuique proposito sub cœlo assignavit, tempus enim plantandi est, Eccl. 3. v. 2. quod momentum rei est, Eccl. 9. v. 11. Sic verbi quoque ministri tempori inserviant, necesse est. Et si enim Apostolus dicit, prædicandum esse verbum opportune, importune, 2. Tim. 4. v. 2. attamen non ita intelligendum id est, quasi illi temporis & auditorum rationem

habere non debeant, sed potius hæc ejus mens est, quod Pastoribus verbum sedulo prædicandum, siue auditores audiant, siue negligent, Ezech. 3. v. 11. Alias utique temporis servandum est, ut pro captu Auditorum lac & cibus solidus iis subministratur: lac illis, qui rudes sunt, sermonis justitiæ: cibus autem solidus perfectis, qui pro consuetudine exercitatos habent sensus, ad discretionem boni ac mali, Hebr. 5. vers. 14.

Hoc ipsum vero summa indiget prudentia. Idcirco Servator Regnum cælorum comparat homini Patrifamilias, qui profert de Thesuro suo, Nova & Vetera, hoc est, Legem & Evangelium, Matth. 13. vers. 52. Lex destinata est impœnitentibus, ut ad agnitionem peccatorum adducantur: Evangelium vero illis, qui propter peccata laborant, & onerati sunt, ne desperent, sed fide in Christum sese erigant, qui ipsis refectorem pollicitus est, Matth. 11. v. 28.

3. Sicut Seminor multa incommoda sustinere, & sæpe in pluvia, vento & nive semen suum spargere tenetur, tempore & occasione id ita ferente: Ita & verbi Præcones inter seminandum multa adversa sustinere, & dum Christo fideles sunt, mundi ludibrium esse oportet. Odio enim habent corripientem in porta, & loquentem perfecte abominantur, Amos. 5. v. 10. sed minoris id pendentes, loquantur, quæ Deus mandavit, Jer. 1. v. 7. & merces eorum eò copiosior erit in cælis, Matth. 5. v. 12. Dan. 12. v. 3.

II. Ecclesia mixturam, quæ nunquam pura, sed semper bonis & malis permixta est, & ut Evangelium præsens ostendit, mali

bonos plerumque exsuperant. Sicut enim semen, de quo Christus loquitur, ex tertia parte perit, dum cecidit partim secus viam, & conculcatum est: partim supra petram, & natum exaruit partim inter spinas, & à spinis simul exortis suffocatum est: partim vero in terram bonam, & exortum fecit fructum centuplum: Sic

Non omnes sancti, qui calcant limina templi:

sed multi quoque occurrunt hypocritæ, qui sermones quidem audiunt, sed non faciunt, & avaritiam suam sequitur cor eorum, Ezech. 33. v. 33. & nolunt reverti, Jer. 5. v. 3.

Hinc Ecclesia confertur lilio inter spinas, Cant. 2. v. 2. vineæ in qua uvæ & labruscæ, Esa. 5. v. 2. agro, in quo triticum & zizania promiscue crescunt, Matth. 13. vers. 26. domui magnæ, in qua non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam, 2. Tim. 2. v. 20. Civitati, Psal. 46. v. 5. in qua cives sanctorum & domestici Dei, Eph. 2. v. 19. & canes, qui foris sunt, & manent, Apoc. 22. v. 15.

Id ipsum exempla tam vetris quam novi Testamenti abunde probant. In Ecclesia Adami fuit juxta pium Abel, parricida Cain, Gen. 4. v. 8. In arcâ Noë octo tantum animabus interfuit impius Cham, Gen. 9. v. 18. Abraham in Ecclesia sua habuit probum Isaac, & detrisorem Ismaël, Gen. 21. v. 9. Isaac pium Jacobum, & sanguinarium Esau, Gen. 27. v. 41. Jacob inter duodecim filios, duos saltem frugi habuit, nempe Josephum & Benjamin, Gen. 37.

v.2.c.42. v.38. Eliæ ætate credentes tam rari erant, ut ille se solum remansisse arbitraretur, 1. Reg. 18. v. 22.

Nonne Christus duodecim Discipulos elegerat, & unus ex illis erat Diabolus? Joh. 6. v. 70. In Ecclesia Corinthiaca fuit incestuosus, 1. Cor. 5. v. 1. Imo tot hæresi Sadducæorum infecti fuerunt, ut resurrectionem mortuorum non esse dicerent, 1. Cor. 15. v. 12.

Sic nos nihil gloriari possumus, nisi in infirmitatibus nostris, 2. Cor. 12. v. 5. egen-tes gratia Dei, Rom. 3. v. 23. In arcâ Noë fuerunt omnia animalium genera, pardus & hædi, lupo & agni. Sic in Ecclesia sunt peccatores & iusti, ait Hieronymus. Quis potest dare mundum de immundo? Hiob. 14. v. 4. Ecce, inter sanctos ejus nemo integer, & cæli non sunt mundi in conspectu ejus, quanto magis abominabilis & putridus homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem, Job. 15. v. 15.

Quid igitur blaterant Anabaptistæ, Ecclesiam omnino puram in his terris asserentes? Certe inter homines immundos & fragiles illa nunquam offendetur, sed ad futuram vitam pertinet: Ibi Servator Ecclesiam, quam hic lavacro aquæ in verbo sanctificat & mundat, exhibebit sibi gloriosam & irreprehensibilem, Eph. 5. v. 27.

Interea caveant pii, ne hoc Ecclesiæ statu offendantur, & à zizaniis suffocentur: sed sicut luminaria luceant, in medio nationis prævæ atque perversæ, Phil. 2. v. 25. Lili-um enim inter lilia esse, magnum non est: sed lili-um esse inter spinas, hoc est, inter malos bonum manere, hoc vere magnum est.

Exempla eorum, qui inter malos quoque

conscientiam & pietatem illibatam conser- varunt, sunt: Noah, Gen. 7. v. 1. Loth, Gen. 19. v. 13. Jobus, Job. 1. v. 1. Daniel cum sociis, Dan. 1. v. 6.

Horum vestigiis insiste, nec sequere, si lætaverint te peccatores, Prov. 1. v. 10. sed persevera in probitate tua. Veniet aliquando tempus, quo Dominus triticum à paleis, aves ab hædis, bonos à malis separabit, Matth. 25. v. 32. ibi apparebit, quid sit inter justum & impium, & inter servientem Deo & non servientem ei, Mal. 3. v. ult. Qui igitur nocet, noceat adhuc, & qui in sordibus est, sordeat adhuc &c. Apoc. 22. v. 11.

III. *Hypocritarum naturam.* Qui quidem templum frequentant, confessionem edunt, sacra Cæna utuntur, quoad speciem tantum, de centro vero Christianismi non sunt solliciti. Exemplum apparet in turba, quæ quidem certatim Christum insequitur: at magno cum discrimine. Quidam enim ad finem perseverantes, explicationem Parabolæ expectant: alii vero concionem Christi, ut vulgarem & rusticam despicientes abituriant, nullum proinde emolumentum hinc auferentes.

O quot inveniuntur eorum, qui si die Dominica semel duntaxat templum frequentent, se officio suo abunde satisfecisse, opinantur, hinc cæteras conciones diebus profestis dicatas, alto supercilio despiciunt, ubi tamen è re eorum foret, & illis interesse. Hoc vero minime probatur. Sicut enim hodie non saturatus es, si pridie lauto & instructo convivio interfuisti, sed corpus quotidie alimentis suis indiget: Ita cum anima quoque comparatum est, quæ indies verbo divi- no reficienda est. In illis enim
vivi

vivitur, & in omnibus illis est vita spiritus mei, ait Hiskias, Esa. 38. v. 16.

Equidem non semper in templo adesse, aut domi meditatione verbi occupati esse possumus, sed ut omnia tempus suum habent, Eccl. 3. v. 1. ita certæ horæ Christiano definiendæ sunt, ut cum ipso die praxin pietatis incipias, & lectum petiturus finias, sicut Isaac consuevit exire ad meditandum in agro, ut verbo & operibus Dei se oblectaret, Gen. 24. v. 63.

Verum exercitium hoc non plane omitterendum est, sicut non pauci inveniuntur, qui rarius templum frequentant & sacra synaxi fruuntur, & tamen Christianos se profiteri non dubitant, Hæc sane insignis oscitantia, ex qua facile conjecturare licet, quam frigidi in Christianismo suo sint. Sermo enim Dei ipsis onus est, Jer. 23. v. 36, quem nolunt audire, Jer. 6. v. 10. sed terrena sapiunt, Phil. 3. v. 19. ideoque receperunt mercedem suam, Matth. 6. v. 2. quia enim repellunt verbum Dei, ideo vicissim repellent eos Deus, Ol. 4. v. 6.

Secundo.

Sequitur *Medela*, quæ fuit

I. *Ex simplici stylo.* Loquitur enim de Seminatore & semine ejus, & hoc ipso mera Mystera cœlestia intelligit, ut ipse innuit quando discipulis interrogantibus, quæ hæc esset Parabola, dicit: Vobis datum est nosse Mystrium Regni Dei, cæteris autem in Parabolis.

Hæc antiquissima ratio docendi est, qua non modo saniores Ethnici, sed & S. Patriarchæ & Prophetæ Testamenti Veteris usi sunt, Legatur Testamentum Jacobi, in

quo Filiis suis prædixit, quid cum ipsis, sequioribus temporibus futurum sit, Gen. 49. v. 3. seqq. Item, Canticum Moysi, Deut. 32. v. 1. seqq. Apologia Iothan, Iud. 9. v. 8. seqq. Concio pœnitentialis Nathan, quam ad Davidem habuit, 2. Sam. 12. v. 1. seq. & ejus generis alia, & apparebit, p̄ seos peculiari artificio usos, dum res maximi momenti verbis allegoricis significarunt: Sicut & in Prophetis similitudines plurimæ inveniuntur, quibus Regnum Messia adumbrarunt & delinearunt. Eundem morem quoque Servator noster observavit, aperiendo ænigmata, ut de eo prædictum, Psal. 78. v. 2. Quia enim nos homunciones adeo stupidi natura sumus, ut non percipiamus ea, quæ sunt Spiritus Dei, 1. Cor. 2. v. 4. optimus Servator quam simplicissime nobiscum loqui voluit, ut indicaret, nihil sibi gratius fore, quam si omnes homines ad agnitionem veritatis pervenirent 1. Tim. 2. v. 4.

Imperator Carolus V. D. Georg. Sigismundo Seldio aliquando absentibus omnibus ministris facem per gradus prætulisse, eumque ita allocutum esse dicitur: Hoc tibi monumentum cape à Carolo Imperatore, olim tot militibus & custodibus stipato, hunc jam cernis ab omnibus ministris detelictum, & cui tot annos ministrasti, is tibi vicissim ministravit, & lucernam prætulit.

Hæc humanitas Caroli Cæsaris merito probanda est. Sed quid de Christo dicemus? Qui in diebus carnis suæ, multo magis se demisit, dum non modo labiis suis gratiosis nobis prædicavit, sed & hoc ipso lucernam Evangelii prætulit, ut nos, qui sedebamus in tenebris & in umbra mortis,